

Bemærkninger over Huusmands-Hoveriet, foranledigede ved Gjennemlæsning af Hr. Pastor Petersens Afhandling i Landoeconomiske Tidenders 9de Bind's 2det Hefte S. 128: hvilke ere Aarsaagerne til Fattigdom fornemmelig paa Landet og ved hvilke Midler kunne de hæves?

Uden forresten at indlade mig i at bedømme den ærede Forfatters Afhandling, hvortil jeg hverken har Kundskab eller Erfaring nok, være det mig blot her tilladt, at berøre den Post om Huusmands-Hoveriet, i hvilken Henseende jeg ikke er saa ganske enig med Hr. Pastor Petersen.

At Hoveriet i det hele taget er fordærvende for Yderen, da det hindrer ham i, at indføre de Forbedringer i sit Haandværk, som han kunde ønske sig, og i det hele taget i at bruge sin frie Villie og maaske, som Forfatteren Pag. 177 siger, formindsker Lysten hos mangen Een til at arbejde, da han seer saa mangen Hindring i Veien for sit eget Arbeids Fremme, og ei har den tilbørlige Interesse for andres, er vel indlysende for enhver; men at Huusmanden, som ellers var stræbsom, i de, i Forhold til de øvrige Arbeidsdage saa Hovedage, skulle kunne vænnes saaledes til Dovenskab, at disses flette Anvendelse skulde have en saadan

Indfydelse paa det hele øvrige Arbeidsaar, det troer jeg ikke, og denne min Menings Rigtighed troer jeg at kunne bevise dermed, at man endog-
saa ved Høvarbeidet strax kjender den strabsomme
Mand paa sin Flid ved dette.

At nogle enkelte derimod, ifølge Princip, ere
lade ved Høvarbeidet kan vel ofte være Tilfæl-
det. Da jeg nu altsaa ikke hylder denne Forsat-
terens Mening, at de saa Høvdage kunne have
saadan Indfydelse paa de flere ham selv tilhø-
rende Arbeidsdage, men meget mere troer, at det
er Mangel paa den Overbeviisning, at det er Pligt
at arbejde, som gjør Huusmanden efterladen, saa
formener jeg ligeledes, at Forfatterens Slutning,
Pag. 180, er urigtig, hvor han siger: "at Husbon-
den med halv saa mange Leiefolk, som han ellers
havde Høvfolk, faaer mere udrettet," og paastaaer
derimod, at da efterladne Leiefolk, ligesaavel som
efterladne Høvfolk, ikke ere besjelede af den Troe,
at det er Pligt at arbejde, saa faaer man slet ikke
mere udrettet med Leiefolk, end med ligetænkende
Høvfolk. At dette er Tilfældet, troer jeg ogsaa
at de Mars Erfaring, jeg desangaaende har, fulde-
ligen vil stadfæste; Hvor Gaardmands Høveriet er
affkaffet, kunde man maaste ogsaa hensigtsmæssi-
gen for, som Forfatteren Pag. 178 meget rigtig
siger, at anvende Arbeidskraften med mindre Tids-
spilde, ved nye Fæste-Contracters Oprettelse med
Huusmændene, istædetfor nogle af de Gangdage,

de ellers skulde gjøre, tilpligte dem at afmeie, opbinde og efterrive visse Tdr. Land Sæd paa Hovmarkerne, eller og, efter Omstændighederne, forpligte dem til et eller andet bestemt Arbeide; da Interessen her kom med i Spillet, vilde vist noget Arbeide spares ved den større Anstrængelse, og hvis Forfatterens første Vaastand er rigtig, Huusmandene ogsaa vænnes til mere Stræbsomhed. Naar endeel nye Contracter paa denne Maade vare oprettede, vilde Eierne vist ogsaa være godt tjent med denne Forandring. At Huusmandshoveriet paa en stor Gaard er nødvendigere end Gaardmandshoveriet, ja vel i de fleste Egne uundværligt, vil være mig saare let at bevise, og jeg tænker herved overbevisende at besvare Forfatterens Spørgsmaal, hvor han Pag. 180 spørger: "hvorfor en stor Gaard ikke ligesaavel skulde kunne faae Arbeidere til hver anden Gjerning, som til at tærste, grave Grøft, o. s. v. naar dette, som andet, lønnes med almindelig Betaling?" Altsaa, naar man har Huusmandshoverie til en Gaard, formener jeg, at Gaardmandshoveriet lettere kan undværes, da Eieren uden Tidsspilde herte Aaret kan holde saa mange Folk og Arbeidsdyr, som der til Plaining, Hævning, Saaning, Røgagning, Indagning og flere Gaardmandsarbeider, udfordres, da disses Antal formedelst Arbeidets Fordeling ikke behøver at være større, end at Eieren til enhver Tid hensigtsmæssigen kan spøfselsette dem og

derved faae Kost, Foder og Løn betalt. Disse
 faste Folk, saavel som Lærsterne og Græsgraverne,
 vil man i de fleste Egne letteligen kunne faae, naar
 man betaler dem almindelig Løn, fordi man ikke
 forlanger det Arbeide, de forrette, fuldført paa een-
 gang, da det ifølge sin Natur skal gjøres til for-
 skjellige Aarstider, og man altsaa ikke behøver mange
 saadanne; men nu komme vi til Høe og Sæde-
 høsten, hvortil Landmanden vist bruger sine Huus-
 mænd, naar Gaardmandshoberiet er afskaffet.
 Hvorledes vilde det her være mueligt for Gods-
 eieren at holde saa mange faste Folk, om han end-
 og kunde faae dem, som der vare nødvendige til
 at fuldføre Høe og Sædehøsten, som den burde
 fuldføres? Nei! blot disses Løn i et eneste Aar
 vilde vist ruinere den Gaardeier, som intet andet
 havde at leve af end blot sin Avling, thi denne
 behøvede ikke at være stor, for at der, især i uska-
 digt Veir, burde i Høstens Tid paa een Dag bru-
 ges 100 Mennesker, og hvormed skulde disse Da-
 gen efter bestjæftiges, da det maasse blev Regn-
 veir? og enhver Landmand vil letteligen indsee,
 hvor stort et Tab der mueligen kunde følge for
 ham, ved ikke at benytte den beleilige Tid med
 størst muelig Kraft. At en stor Gaard altsaa ikke
 ved faste Folk allene kan drives, troer jeg nu at
 have beviist ved Umueligheden af at udrede den
 dertil nødvendige Kost og Løn.

Ligesaa umuligt, som det altsaa af den ny nævnte Grund er, at drive en stor Gaard med faste Folk, ligesaa umueligt er det af en anden Aarsag at drive den med Leiefolk allene, i det ringeste vil dette være Tilfældet, om ikke paa alle, saa dog de fleste Steder, og Grunden er denne: at det er umueligt at samle saa mange Leiefolk paa een eller flere Høstoage, som der burde bruges, og som der ellers, naar Hov- og Leiefolk samlede afbenyttedes, kunde tilveiebringes. Denne Paastands Rigtighed vil ligeledes være let at bevise. Forfatteren siger Dag. 180: "Uagtet Huusmændene frigaves for Hovarbeide, forbleve de da ikke alligevel? og naar de fik almindelig Betaling, mon de da ikke helst bleve ved den Gaard, der var dem nærmest, og hos den Husbonde, de alligevel vedbleve at staae i Forbindelse med?" Jo, at Huusmændene, uagtet de frigaves for Hovarbeidet, alligevel bleve ved at eksistere, er vel unægteligt; men om de altid den Dag deres Herremand ønskede og behøvede dem, kunde og vilde være til hans Tjeneste, betvivler jeg altid at kunne være Tilfældet, og naar han ikke kunde faae dem den Dag, han krængte til dem, saa var han kun slet tjent med, at de Dagen efter stode til hans Tjeneste, naar en Regn eller andet Tilfælde havde gjort det umueligt at høste, eller umueligt at høste uden Tab, hvilket, uagtet Veiret var, som man kalder det, godt, dog meget let kunde have Sted, i det at Høet blev for tørt til at rives

eller Gæden for moden til at meies. Ja, jeg paa-
 staaer endog, at Huusmændene sjeldnere kunne staae
 til Herremændens Tjeneste, som Leiefolk betragtede;
 thi hvem tyer Huusmanden vel til, naar han skal
 have sin Plet Jord pløjet, saaet og harvet, til
 hvem, naar han skal have sin Gjødning udaget,
 til hvem, naar han skal kjøre sin Kone til Kirke
 for at holde sin Kirkegang, til hvem, for at faae
 sin Ildebrændsel hentet, og til hvem tyer han vel
 i flere saadanne Tilfælde, mon ikke til Bonden?
 Jo! thi som oftest ligger denne ham nærmest og
 saadanne Kjørsejer paatager, og kan Godseieren
 ikke paatage sig for saa mange. Og mon Bonden
 gjør eller kan gjøre dette for Intet? Nei! Huus-
 manden maae da love ham at forrette visse Da-
 ges Arbeide til Bederlag for disse Kjørsejer, naar
 Bonden forlanger det; og naar forlanges nu disse
 Dage? naturligviis i den travleste Høst, naar han
 trænger meest til fremmed Hjelp; Huusmanden
 maae nu af toende Grunde gaae til Bonden naar
 han forlanger ham, uagtet han mueligen samme
 Dag onskedes til Leie af sit Herkøb; thi deels
 bør han opfylde sit Løfte, og komme den Dag, han
 bliver forlangt, og er dette ikke Grund nok for
 ham, saa maa han dog gaae til Bonden, fordi
 han ellers billigen ei kan vente den Hjelp af ham,
 som han absolut trænger til; og det Ar, hvor der
 fornødest ustadigt Veir, kun ere saa gode Høst-
 dage, og Godseieren trænger meest; da trænger

den ogsaa meest, og den første savner nu den Arbeidskraft, som han saa høiligen trænger til, og nu med ubodeligt Tab maae savne. Og naar Godseieren først har givet Huusmanden frie for Hovarbeide, og i det Sted bestemt ham en Sum Penge som Afgift, hvad Myndighed har han saa over ham, naar Afgiften er betalt, mere end enhver anden Uvedkommende? Ja jeg veed endog af Erfaring, at Bonden er saa nødvendig for Huusmanden, at denne ofte heller lader sig indkalde, og betaler den forsømte Hovdag 2 Gange, end nægte Bonden det lovede Arbeide. At Huusmændene helst søge Arbeide det nærmeste Sted, de kunde faae det, naar Fortjenesten er lige, er vel sandt; men at den Gaard, de høre til, er det nærmeste Sted, de kunne faae Arbeide, er ikke altid Tilfældet; da Huusmanden ofte har indtil en Miil og derover til Hove; den Forbindelse med og Lyst til at arbeide for sit eget Herskab, som Forfatteren sammesteds omtaler, falder altsaa som oftest bort af sig selv, da der næsten altid er Arbeide for Huusmændene i de Byer, hvor de boe, og denne Snist af Haab om Arbeidshjælp for Forbindelsens Skyld, udslukkes altsaa ganske for Godseieren, der har frigivet sin Huusmand for Hovarbeide. Meget mere kunde man befrygte, især i Egne, hvor der kun vare saa Arbeidere, at Huusmændene formedelst Bekjendtskab med den Omstændighed, at Godseieren skulde bruge Leiefolk, ei lode sig leig

under en af dem samtligen antagen Priis, og Godseieren havde da det for sin gode Willie, at han maatte betale sin egen Huusmand en ubillig stor Daglon, og derved faae sine Ublingsudgifter betydeligen formerede; at det kan være Tilfældet især i Høstens Tid, seer man flere Steder Exempel paa.

Efterat have overstveiet Foransførte, vil den ærede Forfatter og enhver Landmand sikkerligent give mig Ret i, at en stor Gaard i saa Tilfælde ikke kan drives uden Huusmands Hovorie. Jeg troer desuden, at saalænge Almues Classen, efter Forfatterens egen Mening, ikke har bedre Forstand paa Pengenes Værd og Anvendelse, og saalænge de contante Penge ere saa saare vanskelige at erholde, har Huusmanden bedre af at gjøre sin Dag, end at betale den med Penge; thi, naar Dagen er gjort, bliver den affreven, men har han den end til frie Raadighed, er det derfor ikke vist, at han altid kan faae den gjort i Penge; og saer han end undertiden nogle Skillingen samlede, er det dog ei vist, at han kan holde paa dem til Udbetalingsterminen, da de ere anvendelige til alt, og nu er han atter forlegen. At den Huusmand, der driver et Haandværk, heri gjør en Undtagelse, bør jeg dog anmærke. Da jeg nu, ifølge Ovenansførte, er af den Overbeviisning, at Hovarbeidet ei mere end Leiearbeidet foranlediger Dovenstab hos Huusmanden i Almindelighed, da ligesaavel den Leiede

Kan mene at faae for lidt i Daghyre, som Hovdagsmanden troe at gjøre for meget Hoberie, da begge Dele ere frie Overenskomster (Forfatteren er nemlig af den Mening, at Hovdagsmanden ofte troer sig fornærmet ved den gjorte Contract, og derfor er lad ved Arbeidet) og tillige troer, at en stor Gaard i Almindelighed ei kan drives uden Huusmands Hoberie, saa formener jeg, at det ei heller er hensigtsmæssigt at afskaffe dette; men mueligen efter Omstændighederne forandre nogle af Hovdagene til bestemt Arbeide, hvormed visse baade Eleren og Yderen kunne være tjent. Skulle Udgiften, uagtet dette Emne vel oftere og fuldstændigere er behandlet, værdige disse Linier Plads i de Landoeconomiske Tidender, skal dette være mig et hjert Beviis paa, at et Par Timers Arbeide ei er ganske spildt.

Januar 1819.

• N. N.